

Oostvaardersplassen

Onlangs had ik de eer aanwezig te zijn bij de première van de Nieuwe Wildernis. Achterover geleund in een luxe fauteuil van het Amsterdamse concertgebouw was het ruim twee uur lang genieten geblazen van een bloedstollend mooie film over de Oostvaardersplassen, Neerlands meest bediscussieerde natuurgebied. Unieke opnames van jagende vossen, mattende edelherten, tegen de elementen vechtende konikspaarden en –daarbij zat ik op het puntje van mijn stoel- paaiende schubkarpers. Dat alles in beeld gebracht zonder ecofundamentalistisch gezever of moralistisch diergeknuffel. De film laat zien wat er gebeurt wanneer een braakliggend stuk land voorbestemd als industriegebied, wordt blootgesteld aan natuurlijke processen. Peilfluctuaties en natuurlijke begrazing blijken dan te resulteren in een ruige en dynamische wildernis, een scherp tegenbeeld van ons overgecultiveerde stadsstaatje.

Hoewel de film zeker een positieve bijdrage zal leveren aan het imago van de plassen, betwijfel ik of onze verstedelijkte samenleving dit soort natuur nog wel aankan. Dierenvrienden zullen niet gauw accepteren dat het echte buitenleven toch vooral keihard is, dat omkomen van de honger er doodgewoon bij hoort. Vogelbeschermers maken zich inmiddels boos omdat de dynamiek van dit systeem op natuurlijke wijze blijkt te kunnen leiden tot een afname van het aantal broedvogels. Verder zou ook de kwaliteit van het water in dit manmade oermoeras niet deugen. Vanwege het beperkte doorzicht en de enorme bult karper die er in rondzwemt -overigens in de film prachtig in beeld gebracht- voldoet het water namelijk niet aan de KRW-doelen.

Het is blijkbaar moeilijk te accepteren dat de natuur uit zich zelf soms een andere kant op wil. Dat ondiep water met een voedselrijke kleibodem, dat ook nog eens continu wordt volgescheten door aalscholvers en grauwe ganzen, een andere visstand krijgt dan het gewenste ideaalbeeld, een beeld dat mij toch een beetje doet denken aan een strak beheerd aquarium op landschapsniveau. Mutatis mutandis geldt hetzelfde voor de brakke polders van Noord-Holland en Zeeland. Door het relatief hoge zoutgehalte en productieve bagger heeft een roofvis als snoek in dergelijke watersystemen het nakijken en floreert een overlever als karper. Helder water met hoge soortenrijkdom aan vis zul je hier niet aantreffen, beter gezegd, een dergelijke visstand hóórt hier gewoon niet thuis. Toch willen sommige waterbeheerders, met de KRW als spoorboekje, de rots tegen de berg oprollen door de visstand in dergelijke wateren actief te beheren. Dat dit niet gaat lukken staat echter bij voorbaat vast. Na de strenge winter van 1996 vroom bijvoorbeeld 95% van de karpers in de Oostvaardersplassen dood, twee jaar later krioelde het er weer van.

Wordt het zoetjes aan niet eens tijd om wat pragmatischer met vis in het waterbeleid om te gaan? Bijvoorbeeld door te accepteren dat een water de visstand krijgt die het verdient, dat die visstand lang niet zo maakbaar is als we graag zouden willen. Wat dat laatste betreft denk ik aan al die exotische grondels die momenteel Nederland overspoelen. Dankzij goed functionerende vistrappen helpen we ze daar ook nog eens een stevige hand bij. We kunnen er niets aan doen, net zo min als we wat kunnen doen aan al de karpers die in de Oostvaardersplassen een lang en gelukkig leven leiden.

Marco Kraal, Hoofdredacteur